

MILAN KOVÁŘ

ŽENY VE ZVLÁŠTNÍCH SLUŽBÁCH

Mladá fronta

tajný
ARCHIV

MILAN KOVÁŘ

LVICE / Ženy ve zvláštních službách

MLADÁ FRONTA

ŽENY VE ZVLÁŠTNÍCH SLUŽBÁCH

MILAN KOVÁŘ / LVICE

MLADÁ FRONTA

© Milan Kovář, 2017

ISBN 978-80-204-4702-6 (pdf)

Věnováno bojovníkům proti zlu

OBSAH

Úvod	11
------------	----

OZBROJENÉ SLOŽKY

Zvláštní jednotky	18
--------------------------------	-----------

Česká republika	18
-----------------------	----

Rusko (SSSR)	31
--------------------	----

Ukrajina	44
----------------	----

Polsko	45
--------------	----

Srbsko (<i>Jugoslávie, Černá Hora</i>)	50
--	----

Francie	52
---------------	----

Velká Británie	63
----------------------	----

USA	84
-----------	----

Kuba	106
------------	-----

Izrael	107
--------------	-----

Další světové státy (<i>Korejská republika, Indie, Pákistán, Afghánistán, Filipíny, Malajsie, Turecko, JAR, Eritrea, Libye, Lucembursko, SRN, Norsko, Řecko, Itálie, Portugalsko a Španělsko</i>)	114
---	-----

Zpravodajské služby	122
----------------------------------	------------

Česká republika	124
-----------------------	-----

Rusko (SSSR)	130
--------------------	-----

Polsko	146
--------------	-----

Německo	147
---------------	-----

Německá demokratická republika	154
Maďarsko	159
Francie	161
Velká Británie	166
Usa	174
Izrael	194
Čína	199
Severní Korea	201
Tchaj-Wan	204
Japonsko	206

TERORISMUS A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

Terorismus	212
Rusko (SSSR)	213
Palestina	216
Itálie	218
Německo	220
Francie	224
Švýcarsko	227
USA	229
Irsko	232
Belgie	234
Mezinárodní	236

Organizovaný zločin	238
USA	238

Příloha

Sovětské odstřelovačky

(S kontem do 50 potvrzených zásahů)	242
---	-----

Prameny	244
---------------	-----

⊙ ÚVOD ⊙

Z objektivního hlediska je nutno přiznat velký podíl žen na historii a tím i na konfliktech, které jsou nedílnou součástí historie. Pomineme-li ryze ženský vliv na tuto specifickou součást historie, zůstane nám přímá účast žen na konfliktech. Zpočátku se jednalo „pouze“ o účast v roli markytánek, ošetřovatelek (kromě excesů některých žen převlečených za muže, jak ještě budeme svědky dále). Ale již v první světové válce nastal obrat, kdy se do řad armády (pravidelných jednotek) začaly dostávat rovněž ženy. Na druhé straně se mnoho žen objevilo také v analytických útvarech, předchůdcích moderních zpravodajských služeb. A právě tato stránka má své hluboké kořeny. Jak ostatně ještě uvidíme, ženy byly a jsou vítanými pracovníci zpravodajských služeb a nejen jich. Existují historické prameny o židovské ženě Rachab, která Mojžíšovým vojskům umožnila dobýt město v Kanaánu. Další žena jménem Jáhel Cinejská zase lstí a úskokem zabila generála vojsk Kanaánských Sisera, čímž demoralizovala vojáky a završila tak úspěch Mojžíšových vojsk.

Nepoměrně větší podíl žen byl pak již na frontách druhé světové války, kde se střetly síly svobodného světa s fašismem. Přesto se zaměříme spíše na účast žen v řadách zvláštních sil, zpravodajských služeb (jejichž svět se často prolíná), ale i teroristických skupin.

Nejprve však dovolte malý historický úvod.

Dnes ženy stále více nastupují na místa, která donedávna byla doménou mužů. Stávají se tak součástí řad vojáků – bojovníků, navazují na proslulé Amazonky a nelze opomenout ani české bojovnice vedené Vlastou.

Právě Amazonky, má-li být náš historický úvod kompletní, nelze ponechat stranou. Amazonky neboli kmen bojovných žen, v podstatě matriarchální společenství, existovaly podle řeckých historiků v oblasti tzv. Malé Asie. Někdy bývá také uváděna oblast Krymu, pobřeží Černého moře, které se ve starověku nazývalo Amazonské. Právě starověký název tohoto moře vznikl podle označení zmíněného kmene, zatímco název tohoto kmene vychází z řeckého slova AMAZOI, neboli bezprsé, což souviselo s jejich zasvěcovacím rituálem. Podle řeckých historiků se jednalo o několik kmenových skupin žijících na popsaném území, kde vládly ženy vybírající si muže z okolních kmenů pouze pro plození dětí. Pokud nebyl muž po splnění tohoto úkolu zabit, zůstával pak doma, staral se o domácnost a neměl žádná práva. Ještě horší osud potkával mužské potomky. Ti byli po narození zabíjeni, zatímco dívky byly od věku sedmi let podrobovány vojenskému výcviku (nejčastější zbraní byl luk, dvoubřitá sekyra „labrys“, oštěp a disk s ocelovým lemem). Právě při něm jim jako jakási forma zasvěcení bylo odstraněno, odříznuto nebo upáleno, pravé prso¹⁾ (to je označováno jako mastokaussis). Důvod byl jednoduchý: aby nepřekáželo v boji, zejména při střelbě lukem. Po skončení vojenské služby, během níž musely ženy zůstat pannami, se vdávaly a rodily děti. Podle některých historiků v čele těchto kmenů bojovných žen stály dvě královny, jedna se zabývala domácími záležitostmi, zatímco druhá vedla bojovnice do války.

V podstatě se jednalo o velmi agresivní a kruté bojovnice uctívající boha války Árese, které se několikrát střetly

i s Řeky²⁾. Nejznámější a nejpopulárnější zmínky o Amazonkách najdeme v řeckých bájích. Zde měl jeden z hrdinů Héraklés v rámci splnění svých dvanácti obtížných úkolů přinést pás královny Amazonek Hippolyté. Také další král Athén Théseus bojoval proti Amazonkám a nakonec se oženil s jejich královnou Antiopou, kterou se její družky neúspěšně pokusily „osvobodit“. Antiopa však spolu se svým manželem bránila Athény a v boji zahynula. Největším a jedním z posledních konfliktů s účastí Amazonek byla Trojská válka. Zde Amazonky vedené královnou Penthesileiou přišly na pomoc obléhaným Trójanům. Královna Penthesileia nakonec padla v souboji s Achillem a po složení slibu, že již nikdy proti Řekům nezvednou zbraně, mohly Amazonky odtáhnout s královniným tělem domů.

Jak se ale Amazonky dostaly až do označení jedné z největších jihoamerických řek? Může za to jeden z dobyvatelů Nového světa, Francisco Orellano, který v roce 1541 na cestě podél největší jihoamerické řeky objevil indiánský kmen s matriarchálním uspořádáním. Vzpomněl si na řecké pověsti a název řeky byl na světě.

Označení Amazonky bylo několikrát použito také v pozdější historii. Klasickým ilustračním příkladem jsou tzv. Dahomejské Amazonky neboli ženský pluk afrického Dahomejského království, dnes známého jako Benin. V historii království třetí král Houegbadja (1645–1685) totiž vytvořil z žen jednotku pro ochranu nového královského paláce v městě Abomey. Jeho následovník Agadja začlenil tuto ženskou jednotku královských bodyguardů do armády a začal ji využívat při svých expanzivních výpadech. K jejich největšímu rozmachu ale došlo za krále Ghezo, kdy počet ženských bojovnic dosáhl čísla pohybujiícího se mezi čtyřmi až šesti tisíci. Právě tyto bojovnice bojovaly proti francouzským

legionářům v roce 1890, kdy se nejvíce proslavily (poslední z těchto Amazonek zemřela v roce 1979).

Tyto moderní Amazonky byly v mnoha aspektech, zejména pokud jde o výcvik a disciplínu, podobné svým historickým předchůdkyním. O něco později se dokonce v jejich výzbroji objevily pověstné opakovačky Winchester a nože. V čele jednotky stála vždy žena.

Má-li být tento krátký historický úvod kompletní, je třeba se alespoň ve stručnosti zmínit také o japonské historii, přesněji o ženských bojovnicích, ženských protějšcích o něco více proslulých nindžů. Ano, i v rámci ninjutsu (ninpo), jak bylo toto umění skrytého boje označováno, existovaly ženské bojovnice, které byly nazývány kunoichi. Vedle svých mužských kolegů, kteří byli ryzími bojovníky, byly ženy spíše vy-
zvědačkami využívajícími své přirozené ženské intuice a šarmu. Tyto a další vlastnosti u nich byly ve zvláštním výcviku prohlubovány s cílem získat coby případného cíle a svoje si přitom ponechat pod kontrolou. Tak se z nich staly expertky na podvody a vraždy, nezřídka se vyrovnaly svým mužským kolegům, a v některých případech je dokonce překonávaly. Jak jsem již poznamenal, velký důraz ve výcviku kunoichi byl kladen na rozvíjení psychických sil. Výcvik probíhal za vedení mužského instruktora kantokushou, zpravidla ve stejných školách, jako byli cvičeni inindžové. Mimo známé umění nindžů byly kunoichi mistryněmi především v gojo-gyoku (princip pěti přání a citů: zbabělost/kyosha, lenost/rakusha, soucitnost/aisha, vznětlivost/disha a chtivost/kisha), s čímž souvisela i krycí činnost těchto bojovnic většinou se vydávajících za prostitutky, společnice nebo kartárky. S ohledem na to byly cvičeny v používání zbraní, jimiž byly obyčejné každodenní předměty (kakushi-jutsu), jako například jehlice do vlasů, vějíře, hřebeny, bižuterie aj. Vedle toho uměly usmrtit

nebo ochromit člověka tlakem prstů nebo vpichem na určitá energetická místa na těle. Ale nejoblíbenější zbraní byl jed, ať už rostlinný, živočišný, nebo minerální.

V historii těchto středověkých bojovnic existovaly v podstatě dvě skupiny, a to Karima a Shimmy. Shimmy kunoichi byly ženy pocházející z rodinného klanu bojovníků, zatímco druhou skupinu Karima kunoichi tvořili většinou vycvičení sirotci, kteří neprodělávali kompletní výcvik. Právě tato druhá skupina sloužila první jako přípravná nebo zpravodajská podpora.

My se ale zaměříme spíše na moderní následovnice těchto historických bojovnic, speciálně na příslušnice zvláštních jednotek a zpravodajských služeb. A pro rozšíření obzoru nahlédneme také do světa terorismu a organizovaného zločinu.

Poznámky

¹⁾ *Podle některých historiků jim byla odstraněna prsa obě, což zase nekoresponduje s jejich pozdější péčí o narozené děti.*

²⁾ *Jeden z těchto střetů byl zaznamenán v podobě reliéfu „Boj Řeků s Amazonkami“, který byl vytvořen 352 př. n. l. a je k vidění na mauzoleu v Halikarnassu.*

OZBROJENÉ SLOŽKY

ZVLÁŠTNÍ JEDNOTKY

⊙ Česká republika ⊙

Trochu patrioticky budeme vždy začínat od České republiky, ať již existovala pod jakýmkoliv označením.

Abychom zachovali historickou kontinuitu, je nutno vrátit se zpět do let první světové války, tedy do období, kdy naše republika ještě neexistovala. Přesto se na několika frontách organizovali českoslovenští občané, aby bojovali proti nenáviděné nadvládě Habsburků, která neustále utlačovala jejich práva. Útočištěm pro tyto bojovníky za svobodu se fakticky staly tři země, a to Francie, Itálie a Rusko. Právě v poslední jmenované zemi pomáhala československým legiím, značně efektivně bojujícím na straně carské armády, jedna z žen, Božena Seidlová. Tato neohrožená žena pomáhala svým druhům v jejich boji v průběhu vítězného tažení Sibiří. Působila jednak jako kurýrka, jednak také jako zpravodajská agentka, když při přechodech bolševické fronty sbírala zpravodajské informace tolik potřebné pro svoje spolubojovníky.

Rovněž druhý světový válečný konflikt zaznamenal aktivní účast žen na bojištích. Musíme se za nimi ale vypravit do dnes již neexistujícího Sovětského svazu¹⁾, kde počátkem roku 1942 začal vznikat jeden ze zárodků naší armády. Mezi přicházejícími dobrovolníky (12 000 osob), často z ruských gulagů, bylo i mnoho žen (600)²⁾. Zpočátku tvořil velký počet

ženských příslušnic týlové složky, avšak postupně jich bylo několik určeno pro odstřelovačský výcvik a zapojily se rovněž jako výsadkářky v rámci 2. čs. samostatné paradesantní brigády³⁾. Mezi nejznámější příslušnice této naší první výsadkářské jednotky patřila tehdy sedmnáctiletá Lýdie Studníčková Horálková. Byla to nejmladší příslušnice v čs. jednotkách na východě vůbec. Narodila se 16. února 1927 v Kyjevě, v rodině československého legionáře, jenž zůstal po odsunu svých krajanů na Ukrajině, kde se pak oženil s místní dívkou. Mladá Lýdie měla dva bratry, s nimiž chodila do české školy a poté i na českou střední školu. Po vypuknutí války byl její otec s rodinou internován v Orankách, později v Bykově, kde Lýdie pracovala na místní poště. Nakonec byl otec zavřen do jednoho z pověstných gulagů, odkud se dostal po přihlášení k tvořící se čs. jednotce v Buzuluku. Tam ho posléze následoval i zbytek rodiny. Mladá Lýdie byla ovšem nezletilá, a tak i přes svůj nesporný zájem o bojovou techniku působila nejprve jako pomocná síla. Avšak poté, co získala informace o formování 2. čs. samostatné paradesantní brigády v Jefremově, neodolala a po přepsání data narození v přihlášce byla v lednu 1944 přijata na funkci radistky. Již jako výsadkářka se účastnila bojů v rámci Karpatsko-dukelské operace a 4. října byla vysazena na podporu Slovenského národního povstání na letišti Tri Duby (těchto bojů se zúčastnilo patnáct příslušnic 2. parabrigády). Po ústupu do hor působila pod krycím jménem Marie Stančíková ve zvláštní operační skupině TARZAN, s níž prováděla útoky na místní německé posádky. V únoru 1945 přešla frontu, aby v Kežmarku absolvovala zvláštní spojařský kurz s cílem dalšího vyslání do nepřátelského týlu. K tomu však již v důsledku německé kapitulace nedošlo. Po rehabilitačním léčení se vrátila do armády, kde dosáhla důstojnické hodnosti a za válečné zásluhy

získala Československý válečný kříž 1939 a Řád Slovenského národního povstání II. třídy.

Střídavě působila v administrativě, v roce 1950 byla v rámci probíhajících armádních čistek propuštěna, a v srpnu téhož roku byla dokonce zbavena vojenské hodnosti.

Později se provdala za A. Horálka. Počátkem 60. let minulého století jí byl přiznán vojenský invalidní důchod. Zemřela 7. června 2006 v Nových Klečanech u Nymburku.

Jak ještě uvidíme dále, podle sovětského vzoru bylo vycvičeno několik československých žen také jako odstřelovačky. Mezi nejznámější patří Marie Ljalková-Lastovecká. Tato volyňská Češka se narodila 3. prosince 1920 v rodině Petrušákových ve vesnici Horoděnko na Ukrajině. Jak později vzpomínala, její otec ji vychovával spíše jako kluka, učil ji střílet a jezdit na traktoru. Po absolvování základní školy pokračovala ve studiu na průmyslové škole ve Stanislavce, odkud však po dvou letech odešla, aby podporovala rodiče v rodné vsi. Stala se traktoristkou v místním kolchozu, kde potkala i svého prvního muže, Rusa Michaila Petra Ljalka, který po vypuknutí války odešel k Rudé armádě. Marie byla na jaře 1942 s rodinou evakuována do vnitrozemí, do Oranky. Právě zde se k ní dostala výzva československých vojenských představitelů v SSSR k formování čs. vojenské jednotky v Buzuluku. Cítila se jí být oslovena, a tak byla již 1. března 1942 zařazena ve funkci zdravotnice k náhradní rotě 1. čs. samostatného praporu. Při střeleckém výcviku, kdy na vzdálenost osmi set metrů hravě zasahovala terč nekrytě stojící figury do hlavy, si jí povšiml její velitel. Neponechal si nesporné vlohы zdravotnice Ljalkové ke střelbě jenom pro sebe, a tak následovalo doporučení do speciálního tříměsíčního výcviku pro odstřelovače. Ten jako první československá žena absolvovala na

výtečnou. Právě zde se seznámila se svou další kolegyní a kamarádkou V. Biněvskou, o níž bude ještě řeč dále.

Po absolvování speciálního výcviku byla zařazena jako odstřelovačka u 2. pěší rotý velitele nadporučíka Kudliče 1. čs. samostatného praporu. Její zbraň byla automatická puška sovětské výroby SVT-40⁴⁾, s níž se zúčastnila i prvního bojového křtu v proslulé bitvě u Sokolova. Zde v březnu 1943 zaujala společně se svojí rotou postavení u vesnice Aťrechovka. V průběhu těžkých bojů u řeky Mže však byla raněna. Zmatek při ústupu pak zavinil, že byla u své rotý nejprve prohlášena za mrtvou. O to větší byla radost jejích spolubojovníků, když se mezi nimi opět objevila. Právě tento moment ji však přivedl k rozhodnutí odložit zbraň a nadále působit ve svém původním oboru jako zdravotnice. Ještě chvíli fungovala jako odstřelovačka, zejména při bojích na Ukrajině. Měla na svém kontě třicet úspěšných zásahů, které jí vynesly nejen poddůstojnickou hodnost (desátnice), ale také Československý válečný kříž 1939 a Řád rudé hvězdy. Současně působila jako instruktorka v kurzu odstřelovačů a podílela se také na zastřelování nových zbraní. V létě roku 1944 konečně odešla jako zdravotnice k 1. čs. samostatné tankové brigádě. Právě toto povolání se také stalo jejím dalším životním osudem. Po válce pracovala v hodnosti rotmistryně zdravotní služby ve Vojenské nemocnici v Praze, poté v Olomouci. Dne 1. března 1947 byla přijata do trvalého služebního poměru v armádě a byla povýšena do důstojnické hodnosti. Nakonec odešla v hodnosti plukovníka do zálohy a žila v Brně. Za své bojové nasazení obdržela v roce 2010 od prezidenta Řád Bílého lva II. stupně vojenské skupiny. Tato ostřílená válečná veteránka, zdravotnice a slavná odstřelovačka umírá 7. listopadu 2011 v Brně, kde je i pochována.

Další ženou – odstřelovačkou, která se nesmazatelně zapsala do historie boje za naši svobodu, byla již zmíněná Valentina Biněvská. Také ona se narodila na Ukrajině, přesněji 27. září 1925 v Umani u Šepetovky v české rodině. Rodina se brzy stala neúplnou. Po smrti otce se matka záhy provdala za Poláka L. Morozoviče, s nímž odešla do Koltubanky, ležící právě nedaleko Buzuluku. Celá rodina, včetně nevlastního otce, se v únoru 1942 přihlásila do nově se tvořící československé jednotky. Vanda byla nejprve přidělena k náhradní rotě 1. čs. samostatného praporu. Tam při střeleckém výcviku vyšlo najevo její střelecké umění a spolu s M. Ljalkovou byla odeslána do speciálního tříměsíčního kurzu pro odstřelovače.

Její další osudy se podobají osudům její kolegyně. 8. března 1943 prodělala bojový křest u Sokolova, což jí vyneslo nejen ocenění Československým válečným křížem 1939, ale také povýšení do poddůstojnické hodnosti. Další boje na Ukrajině jí přinesly Řád rudé hvězdy. Koncem roku 1943 se provdala za svého slovenského spolubojovníka Vielošíka. V lednu 1944 se v Jefremově přihlásila do tvořící se 2. čs. samostatné paradesantní brigády, kde vedle paradesantního výcviku absolvovala také radiotelegrafický a zdravotnický výcvik. Se svou novou jednotkou a v nové roli prodělala boje u Krosny (září 1944) a poté po vypuknutí Slovenského národního povstání byla vysazena na pověstném letišti Tri Duby. Zde působila jako zdravotnice na ošetrovně a po potlačení povstání ustoupila se zbytkem brigády do hor. Za hrdinský boj jí byl udělen druhý Československý válečný kříž 1939 a Řád Slovenského národního povstání 2. stupně. V horách se nejprve spojila s partyzánskou skupinou Igorova, nakonec se však projevilo její staré onemocnění dnou a musela být umístěna do nemocnice v Dolné Lehotě, kde ji však objevil

gestapo. Uvěznilo ji v Banské Bystrici, kde byla držena do 17. března 1943. Díky pomoci jedné z místních žen se jí podařilo uniknout a opět se vrátit k partyzánům do hor. V dubnu 1945 se v Kežmarku spojila se svojí mateřskou jednotkou, 2. parabrígiádou. Konec války ji zastihl v hodnosti četaře. Zůstala i nadále v armádě, kde působila až do roku 1951 u spojařů. V tomto roce pak byla nucena pro zhoršující se zdravotní stav odejít z armády do zálohy, teď již v hodnosti nadporučíka. Nakonec pracovala jako prodavačka a po smrti svého prvního manžela se provdala za F. Lísku.

Kapitánka v záloze Vanda Biněvská zemřela 26. března 1991 v Praze na následky svých válečných útrap. A jen mimochodem: byla nositelkou pěkné řádky vyznamenání – patří mezi ně československá medaile Za chrabrost před nepřitelem, Československý válečný kříž 1939, Řád Slovenského národního povstání II. třídy, Řád rudé hvězdy, Odznak čs. partyzána, Odznak 4. ukrajinského frontu a mnoho dalších uznání její válečné činnosti.

Pokud se zmiňuji o čs. odstřelovačkách, byla by škoda se nezmínit, že toto těžké vojenské řemeslo i dnes zastávají ženy. Je tomu tak v případě Alexandry Štávikové, která se ve věku 27 let stala odstřelovačkou v řadách Policie České republiky.

Kromě případů, kdy ženy zastávaly rovnocenné postavení mezi vojenskými výsadkáři, byly rovněž využívány i k operačním výsadbům⁵⁾ do okupované vlasti, kde plnily jak zpravodajské, tak i diverzní úkoly. Asi nejstarší příslušnicí těchto výsadek byla československá státní občanka Naděžda Göclová. Tato žena byla sice původem Ruska (narodila se 17. srpna 1899 v Nižním Novgorodu), ale v roce 1918 se provdala za čs. legionáře J. Štěpánka, s nímž poté žila v Praze do roku

1926. Po několika letech se s pak již pražským strážníkem Štěpánkem rozvedla. Přesto zůstala v Praze, kde v roce 1938 poznala R. Göcla, s nímž se odstěhovala do maďarského Szegedu. A právě zde se 20. srpna 1944 přihlásila do řad Rudé armády, kde byla vzhledem ke svým jazykovým schopnostem a zkušenostem zařazena do zpravodajského výcviku. Po jeho skončení byla v hodnosti podporučíka zařazena do operativní zálohy. Z té ale byla brzy vyjmuta a spolu s ruskou radistkou Olgou Viktorovou byla 5. dubna 1945 vysazena nedaleko východočeské obce Sadská. To je již ale z Göclové opět Štěpánková podle původních dokladů, kterými se měla prokazovat v protektorátu. Tomuto ženskému páru se podařilo proniknout do Prahy, kde se na základě předválečných známostí Göclové alias Štěpánkové povedlo vybudovat efektivní zpravodajskou síť. Díky ní se této dvojici žen dařilo plnit zadané zpravodajské úkoly, a dokonce dvakrát denně vysílat získané zprávy zpravodajské správě 3. ukrajinského frontu (3. UF), v jehož čele stál generálporučík Rogov. V Praze se obě tyto odvážné ženy dočkaly osvobození.

Další padákovou agentkou, jak byly zpravodajky nazývány německým gestapem, byla Genovéve Mastelová, která se narodila 8. února 1913 ve slovenském Dobroči. Na čas odešla ze své rodné vesnice do sousedního Polska, kde v Zwonowcích studovala pedagogiku. Po návratu do Dobroče zde do roku 1943 působila jako učitelka. V roce 1943 se pak rozhodla zanechat svého vzdělavatelského úsilí a raději bojovat za znovuzískání svobody. Díky svým kontaktům se jí podařilo dostat se do SSSR, kde se 4. ledna 1944 stala příslušnicí 2. čs. parabrigády v Jefremově. Z jejích řad byla vybrána pro absolvování zvláštního výcviku a poté vysazena u Banské Bystrice. Spolu se svým kolegou, dosud neidentifikovaným českým výsadkářem,

pobývala v dnešní polské Male Lipnici, kde byla „díky“ agentovi provokatérovi 15. ledna 1945 zatčena. Zde jsou její další osudy zahaleny stíny. I přesto, že byla údajně identifikována jako sovětská zpravodajka – výsadkářka, byla totiž po deseti dnech věznění v Brně propuštěna (?).

Do obsazené vlasti byla vysazena i Hilda Bartlová, Češka, která se narodila v roce 1914 jako Kryštofová. Jednalo se o klasickou agentku z ruské strany fronty, neboť byla původem dělnice a od roku 1936 byla členkou KSČ. V roce 1937 se provdala za stranického kolegu, německého komunistu E. Bartla, který po mobilizaci v září 1938 emigroval do Velké Británie. Jeho žena zase 27. dubna 1939 emigrovala do vlasti dělníků Sovětského svazu, kde pracovala jako dělnice v Čeljabinsku. V roce 1941 byla vyhledána a naverbována NKVD (Lidový komisariát vnitřních záležitostí, jehož součástí byla tajná služba), v jehož žoldu absolvovala specializovaný výcvik. Poté byla v červnu 1944 v hodnosti kapitána Rudé armády vysazena se skupinou německých komunistů na Karlovarsku (což ale bylo podle válečných dohod místo působnosti amerických a britských zpravodajských složek), kde byla zanedlouho celá skupina zajata. Bartlová byla poslána do koncentračního tábora Ravensbrück, kde 12. září 1994 zmizela v jeho děsivých útrobách.

Nejvíce vysazovanou ženou byla Zdeňka Malinová Krátká, která se narodila 4. května 1921 v Topolné v okrese Uherské Hradiště. Do SSSR se dostala spolu s rodiči, kteří zde hledali lepší životní podmínky. Napadení Sovětského svazu a vypuknutí Velké vlastenecké války zastihlo Zdeňku Malinovou na střední farmaceutické škole. Stejně jako mnoho cizích občanů byla i ona nejprve podrobena specializovanému výcviku

NKVD. Dne 9. července 1944 byla jako nadějná zpravodajka zařazena Ukrajinským štábem partyzánského hnutí do skupiny plukovníka B. P. Boguna (vlastním jménem J. A. Kozlov) na funkci radistky, s krycím jménem Zina. První výsadek se uskutečnil 25. října 1944 u obce Kamenkova v rámci organizátorské skupiny FAKEL I. Po přechodu fronty byla opět využita a vysazena 25. března 1945 v brdských lesích u Dobříše, v rámci reorganizované staronové skupiny FAKEL II.

Nejmladší vysazenou ženou naší pětičky byla Marie Petruňová Michálková. V poválečné době by již pocházela z Ruska, protože se narodila 21. července 1922 na Podkarpatské Rusi, která byla doposud součástí naší republiky. Také ona byla jednou z dobrovolnic, které se hlásily do tvořícího se 1. čs. armádního sboru. Z jeho řad byla v polovině roku 1944 na žádost vojenské zpravodajské služby, dnes označované jako GRU (Hlavní správa rozvědky), vyslána do zpravodajského výcviku ve vesnici Pioněrskaia u Moskvy. Po jeho absolvování byla s krycím jménem Halina a s falešnými doklady na jméno Mária Rudinská vysazena 17. března 1945 spolu s kolegou V. Tkáčikem v okrese Žilina. Její další osudy nejsou bohužel dodnes uspokojivě objasněny, skupina se po vysazení vůbec neozvala. Ani poválečná vyšetřovací komise neobjevila o této paraskupině žádné vysvětlující stopy.

Poválečný vznik naší armády zaznamenal několik pokusů o začlenění žen do zvláštních složek. Nejvýznamnější z nich proběhl v 50. letech 20. století, a to ve výsadkovém vojsku. Při jeho formování totiž vznikla 17. června 1950 na Velitelství výsadkového vojska myšlenka přijmout k této složce 25 žen, které by sloužily v padákové balící stanici. Tato idea došla dokonce tak daleko, že na základě provedeného náboru se

přihlásilo 30 žen ve věku 18–21 let. Celá myšlenka byla inspirována nedostatečným personálním obsazením jednotlivých jednotek výsadkového vojska, které ještě každý rok odčerpávalo personál padákové balicí stanice. K realizaci mělo dojít 1. října 1950, to znamená k třetímu výročí vzniku výsadkového vojska. V důsledku vyššího politického rozhodnutí však k tomu již nedošlo. Přesto třítydenní vojenský výcvik ve středisku v Zákupech absolvovalo deset žen, z nichž polovina měla zkušenosti z protifašistického odboje. Jednalo se o Amálii Adamcovou, Elenu Donátovou, Marii Cachovanovou, Vlastu Čejkovou, Růženu Doležalovou, Jiřinu Hříbkovou, Boženu Mertovou, Marii Nažernou, Vlastu Rybínovou a Marii Stehlíkovou. Jedna z nich spojila téměř celý svůj život s výsadkáři. Byla to Vlasta Čejková, která se provdala za hlavního instruktora poručíka Zdeňka Sigmunda. Vlasta Sigmundová, rozená Čejková, byla jednou z pěti žen majících zkušenosti z odboje. Od roku 1944 byla členkou partyzánského oddílu „Železné hory“ působícího na Českomoravské vysočině a úzce spolupracujícího s paraskupinami SOE (SPECIAL OPERATIONS EXECUTIVE), TUNGSTEN a CALCIUM. Vlasta Čejková se narodila v roce 1924 v Hlinsku v Čechách, kde od dětství působila v místním lyžařském klubu. Právě sport ji po okupaci přivedl k odbojářům, mezi nimiž byly takové osobnosti jako například podplukovník Steiner-Veselý, reprezentující odbojovou organizaci Radu tří. Naplno se Vlasta Čejková zapojila do této nebezpečné činnosti v roce 1944 jako osobní spojka právě Steinera-Veselého. Po válce byla první ženou, která v roce 1948 vyzkoušela padákovou věž (simulace seskoků padákem) v Praze. Možná i proto přijala pozvánku na zkušební testy do prvního výsadkového kurzu pro ženy. Nakonec se odstěhovala za manželem do Bratislavy, kde 12. června 2007 zemřela.

Na zmíněných zkušebních testech výsadkářského výcviku žen měl osobní zájem zakladatel našeho výsadkového vojska generál Paleček. Právě on je do této sféry uvedl a po cvičných seskocích z letadel Dakota na tehdejších poválečných padácích VJ-1 jim osobně poblahopřál k úspěšnému zdolání nástrah výsadkářského výcviku.

Dalšími ženami, které by se v případě války staly příslušnicemi zvláštních sil, byly frekventantky Vysoké politické školy ústředního výboru Komunistické strany Československa. Právě absolventky této politické školy byly v případě válečného konfliktu, v němž neustále hrozila přerůst tzv. studená válka, určeny k organizování partyzánského hnutí na nepříteli obsazeném území. Tento partyzánský kurz kádrově zajišťovali příslušníci výsadkového vojska, jmenovitě 22. výsadkové brigády. V tomto zvláštním kurzu se snažili vštípit studentům alespoň základní vojenské znalosti pro možné budoucí vojenské nasazení.

V roce 2005 již v Armádě ČR působilo 2 947 žen, což je 12,37 % z celkového stavu. Byly zastoupeny jak v tradičních službách, tak také ve zvláštních jednotkách, jako je 4. brigáda rychlého nasazení nebo jediná průzkumná jednotka – 102. průzkumný prapor generála Karla Palečka (Prostějov). To ostatně dosvědčuje i jejich účast na mezinárodních misích OSN.

Jen v letech 1994–1996 absolvovalo výsadkářský výcvik u zvláštní jednotky 4. brigády rychlého nasazení 43. výsadkového mechanizovaného praporu (Chrudim) patnáct žen – vojáků z povolání. Asi nejviditelnějšími příslušnicemi těchto zvláštních složek Armády České republiky jsou tiskové mluvčí, jako je tomu třeba v případě Lady Kolářové, tiskové mluvčí žatecké elitní armádní jednotky 4. brigády rychlého nasazení.

Podle některých materiálů byly ženy zastoupeny i v řadách nejmladší (srpen 2002) a dnes již neexistující české zvláštní jednotky – Zvláštní operační skupiny Vojenské policie (SPECIAL OPERATIONS GROUP).

Poznámky

¹⁾ *Ve Velké Británii se londýnské velení čs. zahraniční armády stavělo k zařazování žen do bojových jednotek spíše negativně, a to z důvodů zdravotního stavu, psychiky při možných výsledcích i z jiných objektivních důvodů.*

²⁾ *Nejméně stovka jich přišla z čs. rodin v SSSR, což byli vysídlení v rámci akce INTERHELPO, bývalí interbrigadisté ze Španělska, volyňští Češi, rodiny technických expertů aj.*

³⁾ *V řadách čs. výsadkové brigády v Rusku působily i další ženy (většinou jako zdravotnice nebo spojačky), jako Heda Belaková, Terézie Čerepanová, Anna Hricová, Vlasta Kadaňková, Vilma Kafková, Božena Koutná, Magda Kováčová, Marie Kozubašová, Anna Lachová, Jana Lošťáková, Jana Maletová, Natalie Novická, Margita Novosadová, Helena Sotáková, Alena Popovičová (zahynula při přesunu na pomoc SNP společně s Annou Rusínovou), Ruth Rosická, Anna Rozenbaumová, Marie Steinerová, Jana Tůmová.*

⁴⁾ Jednalo se o odstřelovací verzi se zaměřovacím dalekohledem PU ráže 7,62 mm (náboj 7,62x54R), celková délka 1222 mm, délka hlavně 610 mm, hmotnost 3,98 kg, maximální dostřel 1828,8 m, efektivní dostřel 550 m, kapacita zásobníku 10 nábojů, počáteční rychlost střely 840 m.s⁻¹.

⁵⁾ Výsadky ze Sovětského svazu (SSSR) lze dělit na základě několika hledisek, a to především podle organizátora – zahraniční vedení KSČ, Komunistická internacionála, NKVD, Rudá armáda – ale i podle základní funkce výsadků: organizátorská (tvorba partyzánských skupin), zpravodajská, sabotážní a diverzní, spojovací, zásobovací, politická, přejímací, teroristická a bojová.

◎ Rusko (SSSR) ◎

V tehdejším carském Rusku existovalo několik výlučně ženských jednotek podílejících se mimo jiné také na dalším historickém vývoji země. Například již v roce 1917 existovalo patnáct těchto ženských jednotek. První z nich byl 1. ženský prapor smrti (1. ŽENSKIJ BATALON SMERTI), který si svým bojovým nasazením vydobyl zařazení do elitních bojových jednotek. Jednotku 1. ženský prapor smrti založila v roce 1917 v Petrohradu na základě rozhodnutí ministra války A. Kerenského Marija Leontěvna Bočkareva (1889–1920). Její slibný vývoj však byl bohužel zastaven vítězstvím bolševiků v zemi. Samotná Bočkareva, mimochodem nositelka Svatojiřského kříže, odmítla nabídky jak bolševiků, tak i bělogvardějců na další působení a raději odešla z veřejné scény. Ovšem ne na dlouho. Nakonec se po sledování vývoje v zemi zapojila do bojů bělogvardějců, byla zajata bolševiky a 16. května 1920 popravena. Skoro stejný osud jako První ženský prapor smrti potkal také druhou carskou jednotku, 1. petrohradský ženský prapor smrti. Ten se po svém vzniku 21. května 1917 v Mariánském petrohradském divadle podílel i na obraně Zimního paláce při pověstném bolševickém útoku. V červnu 1917 vznikla ještě další jednotka, a to 2. moskevský ženský prapor smrti. Dalšími jednotkami byly například 3. kubáňský ženský úderný prapor, který vznikl v červnu 1917

v Jekatěrinodaru (dnes Krasnodar), nebo I. ruský ženský námořní oddíl, dislokovaný v Oranienbaumu (u Finského zálivu) jako součást výcvikového střediska námořní pěchoty.

Po uklidnění stavu v zemi a tvrdém nastolení komunistické vlády v čele s V. I. Leninem potřeba takovýchto jednotek zmizela. Ta se znovu projevila teprve až v období Velké vlastenecké války, po napadení SSSR paradoxně jeho dosavadním spojencem, hitlerovským Německem.

Asi nejvíce žen (samozřejmě po zdravotnicích a radistkách) v bojových jednotkách Rudé armády působilo ve funkci odstřelovače. Jednou z nejznámějších byla Ljudmila Michajlovna Pavličenko. Tato nejúspěšnější sovětská odstřelovačka se narodila 12. července 1916 v ukrajinském městečku Bílá Cerkv. Již v mládí si hrála spíše s vlastnoručně vyrobeným prakem než s obvyklými hračkami malých holčiček, panenkami. Když jí bylo čtrnáct let, celá rodina se odstěhovala do Kyjeva, kde Ljudmila po ukončení střední školy nastoupila do práce v závodě Arsenal. Právě zde započala svoji střeleckou kariéru ve střeleckém kroužku Osoaviachimu, kde vynikala svými přesnými zásahy. Díky tomu se jí podařilo dostat do kurzu pro odstřelovače. Jejím cílem bylo bojovat ve španělské občanské válce (1936–1939) v řadách mezinárodních dobrovolníků – interbrigadistů. Toužila prostě po činech a také po dobrodružství. S touto touhou v krvi začala studovat historii na Kyjevské univerzitě, kde ji zastihla zpráva o napadení vlasti. Téměř okamžitě se přihlásila jako dobrovolnice na místo odstřelovačky a stala se příslušnicí 25. pěší divize. Jejím instruktorem byl zkušený odstřelovač V. Kovtun a mladá Ljudmila se učila za pochodu nebo spíše za boje. Účastnila se bojů v Moldávii a na Ukrajině, kde brzy dosáhla hodnosti podporučíka. Její konto v květnu 1942 činilo 257 německých

vojáků včetně 36 odstřelovačů. Nakonec odešla jako instruktorka do moskevské snajperské školy a jako členka delegace Mezinárodního svazu studující mládeže navštívila Velkou Británii, USA a také Kanadu. Ve Spojených státech amerických se jí dostalo uvítání nejen od samotného prezidenta F. D. Roosevelta, ale i od komika Charlese Chaplina, stejně tak jako obdivu od prostých lidí, jak jej vyjádřil ve své písni americký písničkář a kytarista Woody Guthrie¹⁾. To již Pavličenko dosáhla hodnosti kapitánky a její konto se koncem války uzavřelo na 309 potvrzených zásazích.

Po válce pracovala v hodnosti majora na Ministerstvu vojenského námořnictva a teprve po odchodu z armády se provdala a založila si rodinu. Její dobrodružná povaha ji však neopustila a jako členka delegace Asociace družby s národy Afriky navštívila západoafrické země. Aktivně také přispívala k podpoře veteránského hnutí.

Tato nositelka titulu Hrdina Sovětského svazu a Řádu Lenina zemřela v osmapadesáti letech, 27. října 1974, na náhlou mozkovou příhodu. Na památku po ní byla pojmenována jedna z ulic Sevastopolu, který tak hrdinně pomáhala bránit před fašistickými vojsky.

Jedna z žen – odstřelovaček, jíž se dostalo cti být vyznamenána prestižním titulem Hrdina Sovětského svazu, byla Taťana Nikolajevna Baramzina. Tato původně učitelka v mateřské školce ve vesnici v Kachkasuru se narodila 12. prosince 1919 v Galzovu, kde absolvovala i pedagogickou školu. Děti měla velice ráda a chtěla jim věnovat celý svůj život. Také proto se v roce 1940 vydala studovat vysokou školu v Permu. Studia nedokončila a vedena svou občanskou povinností se po napadení vlasti nacistickým Německem přihlásila do Rudé armády, kde nejprve působila jako ošetřovatelka, současně

však také nastoupila do odstřelovačského kurzu. V červnu 1943 byla vyslána do ženské odstřelovačské školy, kterou ukončila v dubnu 1944. Poté působila ve struktuře 3. běloruského frontu, 3. praporu 252. střeleckého pluku (70. střelecká divize 33. armády). Dne 5. července 1944 byla dokonce vysazena se svým praporem do nepřátelského týlu, kde měla současně působit i ve funkci zdravotnice. Po přistání však byla zajata a údajně byla také podrobena mučení. Nakonec byla ve věku 24 let zastřelena.

Mezi přední sovětské odstřelovačky se řadí také Nina Alexejevna Lobkovskaja, jež se narodila v roce 1925 jako nejstarší z pěti dětí do rodiny horníka a učitelky žijící v Novokuzněcku. Později se rodina kvůli zdravotnímu stavu otce přestěhovala do Taškentu, kde Nina vystudovala střední školu. V roce 1942, když byla její vlast ohrožena nacistickými okupanty, přerušila studium v Moskvě a ve věku sedmnácti let se přihlásila do řad Rudé armády. Zde absolvovala odstřelovačskou školu a potom byla zařazena do ženské rotý odstřelovaček u 3. úderné armády Kalininského frontu. Právě v jejích řadách zahájila 10. srpna 1943 svoji specifickou činnost. Již během jediného měsíce měla na svém kontě 89 nepřátelských vojáků. Díky dosaženým úspěchům byla povýšena do důstojnické hodnosti a stala se velitelkou čety, později (únor 1945) rotý žen – odstřelovaček. Její konto údajně dosáhlo výše 112 německých vojáků, což jí vyneslo Řád Lenina a dvakrát Řád rudého praporu. Po válce odešla v hodnosti poručíka z armády, aby konečně dokončila Vyšší průmyslovou školu, kde také po jejím absolvování zůstala. Dokonce se věnovala literatuře a napsala sbírku vzpomínek „Frontové přítelkyně“, kterou věnovala svým spolubojovnicím.

Rudá armáda vůbec během 2. světové války kladla, především z důvodů svého početního stavu a potřeby mužských vojáků na frontě, důraz na ženské odstřelovačky. Dokonce založila i zvláštní kurzy pro ženy – odstřelovačky, jejichž první velitelkou se stala kapitánka Nora Pavlovna Čegodajeva, absolventka vojenské akademie Frunzeho a nositelka Rudého řádu. Právě toto výcvikové středisko se stalo první „líhni“ nových bojovnic, odkud přímo vycházely čtyři odstřelovačky. Velitelkami prvních těchto čet se staly A. Morozovova, N. Mudrecova, O. Petuchova, E. Uspenskaja a O. Malikova. Tyto čtyři se postupně staly základním kamenem snajperských rot u jednotlivých úderných armád. Mnoha odstřelovačkám se za jejich úspěchy dostalo řady uznání a vyznamenání.

Vraťme se však zpět k ženské odstřelovačské škole, jejímž přesným označením bylo Moskevská ústřední ženská škola snajperské přípravy. Byla oficiálně založena 25. července 1943 na základě rozkazu národního komisaře obrany (ministra obrany) číslo 0367 z 21. května 1943. Všechno ale v podstatě začalo už mnohem dříve. V květnu 1941 vznikla Ústřední škola instruktorů snajperské přípravy, kde byly koncem roku 1942 organizovány ženské kurzy. Právě sem přišlo v lednu 1943 na 490 dobrovolnic. Na základě již zmíněného rozkazu byly tyto iniciativy reorganizovány a vzniklo zvláštní výcvikové středisko speciálně pro ženy. Bylo dislokováno v městečku Vešnjaki a mělo kapacitu 1120 žákyň, fakticky se mělo jedna o dva prapory. Ženy zde měly strávit půl roku pod vedením osvědčených mužských frontových bojovníků. Velitelem roty instruktorů byl kapitán N. P. Bělkin. Nábor do této školy byl zaměřen na dobrovolnice, které musely splňovat dvě základní kritéria, a to věk do 25 let a absolvování základního odstřelovačského výcviku v Komsomolu, kterým během válečných let prošlo 102 333 budoucích odstřelovaček.

Prvními uchazečkami (cca 300 žen) byly například Nina Mudrecova, Olga Malikova, Anna Morozova, Olga Petuchova, Nina Lobkovskaja, které se díky svému předchozímu odstřelovačskému výcviku dostaly do čela jednotlivých výcvikových oddílů. Jejich jakousi mámou se stala komisařka majorka R. N. Nikiforova, která dokonce první absolventky kurzu vyprovodila na frontu. Velký podíl na vývoji a rozvoji této školy měl osvědčený bojovník podplukovník N. N. Kolčak, jenž zde zavedl mnoho progresivních metod. I díky tomu škola v sedmi kurzech vycvičila z osmnáctiletých až dvacetiletých dívek 1 061 odstřelovaček a 407 instruktorek odstřelovačského výcviku (celkově bylo podle oficiálních pramenů Rudé armády vycvičeno 2484 odstřelovaček), údajně stojících za smrtí 11 280 fašistických vojáků. Za jejich nasazení byl dvěma absolventkám (A. N. Moldagulova a T. N. Baramzina) této školy udělen titul Hrdina Sovětské svazu. Dalšími snajperkami, které se mohly chlubit tímto titulem, byly L. Pavličenko, M. Polivanova, N. Kovšova a T. Kostyrina, tedy ženy které už známe nebo ještě poznáme.

Další výbornou ruskou odstřelovačkou byla Natalia V. Kovšova, pocházející z ukrajinské Ufy, kde se narodila 26. února 1920. Již v roce 1924 její rodina přesídlila do hlavního města Moskvy, kde Natalia absolvovala střední školu. Právě zde jí učarovala střelba, které se věnovala v Orgaviapromu, kde se jí podařilo získat ocenění Vorošilovský střelec 1. stupně. Kromě toho ji také přitahovalo letectví, a počátek války ji tak zastihl v Moskevském leteckém institutu. Jako vlastenka se dobrovolně přihlásila do armády, kde byla díky své střelecké odbornosti okamžitě zařazena do kurzu odstřelovačů pro ženy. Po jeho absolvování byla v říjnu 1941 přidělena k 3. střelecké divizi a v jejích řadách se podílela na

obraně Moskvy. Po ukončení hlavních bojů byla přeřazena k 528. střeleckému pluku 130. střelecké divize 1. úderné armády Severozápadního frontu. To již za sebou měla skvělé úspěchy. Na svém kontě měla 167 nepřátelských vojáků, což ji předurčilo k práci instruktorky ve škole odstřelovačů. Dne 15. srpna 1942 se společně se svou kolegyní M. S. Polivanovou dostala u Novgorodu do obklíčení a po hrdinné obraně padla s granáty v rukou. Posmrtně byla vyznamenána titulem Hrdina Sovětského svazu (14. února 1943). Její jméno nese jedna z ulic v Ufě, a dokonce i ulice v Moskvě.

Stejný osud potkal také její spolubojovnici Mariju S. Polivanovou, jež se narodila 24. října 1922 nedaleko Tuly. Před vypuknutím války po skončení školy pracovala ve Státním vědecko-výzkumném ústavu v Moskvě. Po vypuknutí války absolvovala kurz pro odstřelovače, aby se účastnila bojů o Moskvu. Poté byla od února 1942 nasazována společně s N. Kovšova. Jejich společný boj zakončila hrdinská smrt, oceněná udělením vyznamenání Hrdina Sovětského svazu.

Vyznamenání Hrdina Sovětského svazu se dočkala i další odstřelovačka, a to seržantka Taťana I. Kostyrina. Tato žena se narodila v roce 1924 v Krasnodarsku a již v 18 letech vstoupila dobrovolně do Rudé armády, kde absolvovala odstřelovačský kurz. Po jeho ukončení byla v srpnu 1942 přidělena k 691. střeleckému pluku Samostatné přímořské armády. Vyzbrojena puškou Mosin 91/30²⁾ dosáhla počtu 120 zastřelených nepřátelských vojáků. Taťanu I. Kostyrinu dostihla smrt 22. listopadu 1943, kdy byla na předměstí Kerče zabita v boji.

Další odstřelovačkou, jejíž konto vysoce přesáhlo magickou stovku (138 potvrzených úspěšných zásahů), byla Inna Semjonovna Mudrecova. Jako absolventka prvního

odstřelovačského kurzu pro ženy byla přidělena v pozici velitelky čtyř odstřelovaček k 21. gardové střelecké divizi 3. úderné armády. Poprvé se do bojů zapojila počátkem roku 1943 u Gomelu, poté v hodnosti poručíka stála v čele odstřelovačské roty 213. střelecké divize 2. ukrajinského frontu. Brzy jí její úspěchy v boji přinesly několik řádů a vyznamenání a hodnost kapitána, bohužel však také ztrátu jednoho oka a ruky. Nakonec své aktivity přenesla do Výboru sovětských válečných veteránů.

Nižšího skóre dosáhla Ziba Ganieva, která se narodila v roce 1923 v Ázerbájdžánu. Na bojiště vstoupila v řadách 3. moskevské komunistické divize, s níž se také 7. listopadu 1941 zúčastnila přehlídky na Rudém náměstí. Nejprve se stala radistkou a v této roli několikrát přešla i frontu. Nakonec dosáhla odbornosti odstřelovače, která přinesla smrt 21 německým vojákům. Sama si z bojů odnesla zranění.

Klasickou ukázkou ženské bojovnice, dámy dovolí, alespoň pro muže byla Roza Jegorovna Šanina se svými světle hnědými vlasy a modrýma očima. Narodila se v roce 1924 a po vypuknutí Velké vlastenecké války opustila studia na pedagogickém institutu v Archangelsku a jako mnoho dalších dobrovolnic se 22. června 1943 přihlásila do řad Rudé armády. Byla poslána do Ústřední ženské snajperské školy u železniční stanice Silikatnaja v Podolském okrese Moskevské oblasti. Po jejím absolvování byla vyslána na frontu v řadách 184. pěší divize 5. armády 3. běloruského frontu, kde vznikla samostatná odstřelovačská četa. Roza Jegorovna Šanina brzy se svojí zbraní dosáhl konta 54 mrtvých nepřátel, což jí vyneslo Řád slávy a hodnost staršího seržanta. Padla ve východním Prusku 28. ledna 1945 při plnění jednoho z mnoha

svých dalších úkolů. Její odvaha a dosažené úspěchy jí vynesly i posmrtnou slávu: v Archangelsku a také v několika dalších ruských městech nesou ulice její jméno.

Nejstarší odstřelovačkou byla bezesporu Nina Pavlovna Petrova, která se narodila již v roce 1893. V mládí absolvovala odstřelovačský kurz v polovojenské organizaci Osoaviachim, a dokonce jeden čas pracovala jako instruktorka sportovní střelby v Leningradu. Hned po napadení Sovětského svazu se přihlásila do armády a bez ohledu na své předchozí zkušenosti byla stejně jako mnoho žen zařazena do funkce zdravotnice. Na vlastní žádost ale byla přeložena k odstřelovačům 284. střeleckého pluku 86. střelecké divize, kde se ihned zapojila do již probíhajících bojů v okolí jejího rodného města, které bylo pomalu obklíčováno. V únoru 1944 již měla na svém kontě připsáno 23 fašistických vojáků, což jí vyneslo několik uznání ve formě vyznamenání. Brzy se jí podařilo dosáhnout první stovky úspěšných zásahů. Podílela se také na přípravě budoucích odstřelovačů. I přesto, že ve službě dosáhla obdivuhodného věku 52 let, aktivně se účastnila všech bojových akcí své jednotky (1. střelecké roty), a to vždy v čele svých vojáků. Rotná Petrova padla 2. května 1945 při bojových akcích ve Štětíně.

Ruské ženy však nepůsobily pouze v řadách odstřelovačů. Klasickou ukázkou je Maria Karpovna Bajda, která se narodila 1. února 1922 v jedné z ukrajinských vesnic nacházejících se v krymské oblasti Novoselskoje. V roce 1936 ukončila střední školu a nastoupila do místního sovchozu. Kdyby nezačala válka, stala se možná uznávanou zemědělskou pracovnící, osud však rozhodl jinak. Již v 19 letech pečovala při postupu okupačních vojsk o raněné sovětské vojáky. Nakonec v roce

1941 doslova uprosila vojenského doktora a spolu s vojáky odešla bránit Sevastopol. Stala se vycvičenou zdravotnicí ve struktuře 2. praporu 514. střeleckého (pěšího) pluku 172. střelecké divize. Nakonec dosáhla hodnosti staršího seržanta, to se již ale ze zdravotnice na vlastní žádost stala průzkumnicí. Aktivně se tak podílela na bojích o obranu Sevastopolu jako jedna z řady obávaných sovětských rozvědčíků (průzkumníků). V bojích byla dvakrát zraněna, přesto však se jí podařilo vyvést z obklíčení spolubojovníky z průzkumného oddílu. To jí nakonec vyneslo i přes nucený pobyt v improvizovaném polním lazaretu v Inkermannských jeskyních titul Hrdina Sovětského svazu (22. června 1942). Po obsazení města padla 12. července 1942 kvůli svým zraněním do zajetí a následovaly koncentrační tábory Slavuta a Ravensbrück. Také zde se podle pozdějších vzpomínek zapojila do odbojového hnutí, a to i přes vážné onemocnění tuberkulózou. Naštěstí vše přežila a mohla 8. května 1945 uvítat americké osvoboditele. Vrátila se na rodný Krym, kde si založila rodinu.

Zemřela 30. srpna 2002 jako čestná občanka Sevastopolu, kde mimo jiné působila i jako funkcionářka ve veřejné správě města.

Podobně angažovanou ženou, která pro změnu vedla četú samopalníků (pěšáků vyzbrojených automatickými zbraněmi) námořní pěchoty Černomořské flotily při obraně Sevastopolu, byla podporučice Nina Kozlova. Podle některých informací při jedné z bojových akcí u Novorossijska zastřelila ze svého samopalu PPŠ-41 dvacet německých vojáků.

Klasickým vzorem ženské hrdinky, příslušnice zvláštních jednotek, byla ovšem Zoja Kosmoděnskaja. Žena, či spíše sedmnáctiletá dívka, která byla vysazena v německém týlu jako diverzantka. Bohužel byla brzy dopadena, údajně i v důsledku svého nedokonalého vyškolení, když zapálila

německou stáj u Volokalamska. Dívka, nadšená komsomolka, byla německými vojáky krutě mučena a nakonec veřejně oběšena. Právě tyto její pohnuté osudy z ní udělaly národní hrdinku, jejíž jméno bylo citováno při všech možných příležitostech. Zoja se narodila 13. září 1923 v jednom z nejoblehlejších koutů Ruska, v Tamborské provincii. Její matka, povoláním učitelka, v ní vypěstovala lásku nejen k literatuře, ale také k rodné zemi. To se projevilo již v roce 1941, kdy se zapojila do protifašistického odboje. V tomto roce doslova zmizela ze svého rodiště a přihlásila se jako členka Konso-molu do partyzánské výcvikové školy, kde vystupovala pod přezdívkou Táňa. Tato mladá a pohledná dívka se zde učila střílet a vyhazovat objekty do vzduchu. Díky svému nevinnému vzhledu se stala vítanou posilou pro boj proti okupantům. Je však nutno podotknout, že v roce 1941 ještě nebylo organizování partyzánských skupin na takové úrovni jako v pozdějších letech. To se projevilo i na dalších osudech naší hrdinky. Byla členkou jedné z prvních partyzánských skupin vyslaných do týlu. Spolu s dalšími dvěma partyzánkami se vydala na první misi 4. listopadu 1941. Tehdy se zatím spíše provádělo pozorování jednotek a menší sabotážní akce na komunikacích, spočívající v rozsypávání hřebíků na cesty a podobně. Mladá Zoja ovšem chtěla dosáhnout něčeho většího a možná se i chtěla vyrovnat svým hrdinkám z knih, a tak se vydala do vesnice Petriševo, aby zde získala zpravodajské informace. To bylo naposledy, co ji její kamarádky a spolubojovnice viděly živou.

Podle dochovaných informací a svědectví se Zoje první noc podařilo přerušit spojení mezi několika vojáky starajícími se o koně a jejich velitelstvím na 197. divizi. Druhou noc chtěla Zoja podpálit stáje s koňmi, netušila však, že Němci na ni již čekají. Zajali ji, vysvlékli a bili, neustále bili. Pálili ji